

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสិບ อำเภอเขาน้อย จังหวัดสระแก้ว สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ อำเภอเขาน้อย จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์ การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยได้ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
- 1.1.2 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ
- 1.1.3 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ
- 1.1.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ
- 1.1.5 เพื่อศึกษาการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ
- 1.1.6 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิບ
- 1.1.7 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บข้อมูลจากประชากรทุกรายที่เข้ารับบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป จำนวน 116 คน โดยไม่สุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 47.53 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 23.53 ไร่ รายได้ต่อปี เฉลี่ย 251,000 บาท จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.65 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารทางการเกษตรผ่านสื่อบุคคลได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตร ญาติตัวอาสา ประมงอาสา หมอдинอาสา ครู กศน. ผู้นำชุมชน และเพื่อนบ้าน เกษตรกรเข้ารับบริการศูนย์ฯ เฉลี่ย 3.58 ครั้งต่อปี เกษตรกรที่เข้ารับบริการส่วนใหญ่ มีระยะทางจากบ้านถึงที่ทำการศูนย์ฯ ระหว่าง 3 - 5 กิโลเมตร

1.3.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ พบว่า เกษตรกรโดยภาพรวม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบในระดับมากที่สุด ในประเด็น สบกด. เป็นแหล่งข้อมูลด้านการเกษตร และสบกด. มีคณะกรรมการบริหารครบทุกหมู่

1.3.3 การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามสิบ พบว่า มีการดำเนินงานทุกด้าน คือ 1) ด้านการบริหารศูนย์ฯ ในประเด็น การดำเนินงานให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ครบทุกหมู่บ้าน มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์ฯ มีการชี้แจงแผนงาน/โครงการที่ได้รับการจัดสรร และ มีการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ในประเด็น การดำเนินงานให้มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน มีการกระตุ้นให้เกษตรกรเสนอปัญหาและความต้องการผ่านศูนย์ฯ มีการผลักดันให้แผนพัฒนาได้รับการอนุมัติจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน/โครงการ 3) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ในประเด็น มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเกษตร มีการชี้แจงนโยบายการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆที่ศูนย์ฯกำลังดำเนินงาน มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของศูนย์ฯที่ประสบความสำเร็จ และมีการประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของ

ศูนย์ฯ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 4) ด้านการพยากรณ์และการเตือนภัย มีการดำเนินงานเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.1) ในประเด็น มีการรายงานการปลูกพืชของตำบล และมีการรายงานการระบาดของศัตรูพืชและการให้ความช่วยเหลือ ร้อยละ 98.3 คือ มีการรายงานการเกิดภัยธรรมชาติและการให้ความช่วยเหลือ ร้อยละ 90.5 มีการรายงานสถานการณ์การตลาดการเกษตร และร้อยละ 84.5 มีการสำรวจความต้องการปัจจัยการผลิตการเกษตร

1.3.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี

การเกษตรประจำตำบลเขาสามลึบ พบว่าเกษตรกรโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากด้าน

1) การบริหารศูนย์ฯ ในประเด็น มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ครบทุกหมู่บ้าน มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความพึงพอใจในระดับปานกลางคือ การชี้แจงแผนงานและโครงการที่ได้รับการจัดสรร มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์ฯ และมีความพึงพอใจในระดับน้อย คือ มีการคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เกษตรกรโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็น การจัดเวทีชุมชนเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการ เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน มีการกระตุ้นให้เกษตรกรเสนอปัญหาและความต้องการผ่านศูนย์ฯ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนและโครงการ และมีการผลักดันแผนพัฒนาการเกษตรให้ได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เกษตรกรโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในประเด็น มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเกษตร และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในประเด็น มีการชี้แจงนโยบายการดำเนินงานของศูนย์ฯ การประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการประชาสัมพันธ์ผลงานของศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ และ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์ฯ กำลังดำเนินงาน และ 4) ด้านการพยากรณ์และการเตือนภัย ในประเด็น เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมาก ในประเด็น มีการรายงานการปลูกพืชระดับตำบล ความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ มีรายงานการระบาดของศัตรูพืชและการให้ความช่วยเหลือ มีการรายงานการเกิดภัยธรรมชาติและการให้ความช่วยเหลือ และความพึงพอใจในระดับน้อย คือ มีการสำรวจความต้องการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร และมีการรายงานสถานการณ์การตลาดการเกษตร

1.3.5 การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

เขาสามลึบ พบว่าโดยภาพรวมมีการบริการทุกด้านคือ 1) มีการให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์ฯ ในประเด็น คือ มีสถานที่ให้บริการที่ชัดเจน สะดวกต่อการเข้ารับบริการ มีเจ้าหน้าที่เกษตรกรให้บริการตามวัน เวลา ที่กำหนด จำนวนวันที่เปิดให้บริการเพียงพอต่อการให้บริการ มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์ มีการจัดทำข้อมูลต่างๆ ทางกรเกษตรของตำบล และมีบริการเอกสารวิชาการ(อ่าน-ยืม) 2)

ด้านการให้บริการจุดสาธิต ในประเด็น วิทยาการประจำจุดสาธิตมีความรู้ความสามารถ มีจุดสาธิตเพียงพอต่อการเรียนรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวก แก่เกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้ มีความหลากหลายของทุกสาขาอาชีพในจุดสาธิต และ 3) ด้านการบริการคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร ในประเด็น การจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่เกษตรกร การบริการปัจจัยทางการเกษตร และมีการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกร เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 99.1) เห็นว่ามีการบริการในประเด็น การบริการฝึกอบรมดูงานในและนอกสถานที่ และการบริการตรวจดินก่อนการปลูกพืช

1.3.6 ความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี

การเกษตรประจำตำบลเขาสามลิบ พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ 1) การให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์ฯ ในประเด็น มีเจ้าหน้าที่ให้บริการตามวัน เวลา ที่กำหนด จำนวนวัน ให้บริการเพียงพอต่อการเปิดให้บริการ มีสถานที่ให้บริการที่ชัดเจนสะดวกต่อการเข้ารับบริการ และการจัดทำข้อมูลต่างๆ ทางการเกษตรของตำบล มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์ และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ในประเด็น มีการบริการเอกสารวิชาการ (พิมพ์/อ่าน) 2) การให้บริการจุดสาธิต พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในประเด็น มีความหลากหลายของทุกสาขาอาชีพในจุดสาธิต วิทยาการประจำจุดสาธิตมีความรู้ความสามารถ มีจุดสาธิตเพียงพอต่อการเรียนรู้ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้ และ 3) การบริการคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในประเด็น มีการจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่เกษตรกร และ มีการบริการฝึกอบรมดูงานในและนอกสถานที่ ความพึงพอใจระดับน้อย ในประเด็น มีการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกร และมีการบริการปัจจัยทางการเกษตร มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด ในประเด็น มีการบริการการตรวจดินก่อนการปลูกพืช

1.3.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี

การเกษตรประจำตำบลเขาสามลิบ พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด ในประเด็น การไม่มีบริการตรวจดินก่อนการปลูกพืช รองลงมาคือมีบริการปัจจัยการเกษตรไม่ทั่วถึง มีรายงานสถานการณ์การตลาดการเกษตรน้อย ขาดการสำรวจความต้องการปัจจัยการผลิต การจัดนิทรรศการให้ความรู้บ่อยครั้ง ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ เรียงลำดับจากข้อเสนอแนะมากที่สุดไปหาน้อย คือ 1) ควรให้มีการตรวจดินก่อนการปลูกพืช 2) ให้ศูนย์จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้กับเกษตรกร 3) ควรให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 4) ควรมีการให้ความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช 5) ผลิตสารชีวภัณฑ์แจกช่วงมีแมลงศัตรูพืชระบาด 6) ให้มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างทั่วถึง 7) ควรมีเอกสารวิชาการให้กับเกษตรกร 8) ควรรายงานราคาพืชผลทางการเกษตรให้เกษตรกร

ทราบ 9) จัดให้มีการประกวดผลผลิตพืชผักปลอดสาร 10) การขาดน้ำเพื่อการเกษตร 11) การจัดตั้งธนาคารข้าวที่เป็นของ สบกด.

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เขาสามลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสระแก้ว ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 การรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรของเกษตรกรในตำบลเขาสามลิม พบว่า เกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล โดยรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรผ่านผู้นำชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คุรุทศน. และจากเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รักษ์รา หิรัญรังสิต (2551: 80) ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่ทาเหนือ อำเภอมะเอนก จังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรด้านการปรับปรุงระบบส่งเสริม ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและการกิจต่างๆ ปฏิบัติงานบนพื้นฐานของข้อมูล ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม และใช้วิธีการทำงานรูปแบบ MRCF system คือศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมเข้าทำงานในพื้นที่ โดยเน้นการให้ข้อมูลพื้นที่ (Mapping) ประสานและให้บริการเกษตรกรด้วยวิธีการติดต่อสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลจากระยะไกล (Remote Sensing) ใช้วิธีการจัดเวทีชุมชนในการทำงานและร่วมดำเนินงานกับเกษตรกร ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบมีส่วนร่วม (Community Participation) โดยร่วมกับเครือข่ายต่างๆ เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ฯลฯ และเข้าทำงานในพื้นที่เจาะจง (Specific Field Service) โดยมีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและยั่งยืน

2.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามลิม เกษตรกรมากกว่า ร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามลิมทุกประเด็น เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยๆ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในประเด็น สบกด. เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร และ สบกด. มีคณะกรรมการบริหารครบทุกหมู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนะ สวัสดิ์ (2551 : 59) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางนก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้มาก

เกี่ยวกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สังเกตได้จากการตอบคำถาม ถูกเกินร้อยละ 80 แสดงถึงความเข้าใจในความรู้พื้นฐานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้ารับบริการจะเข้าอบรมรับความรู้กับทางศูนย์ฯ คณะกรรมการบริการศูนย์ฯ มีครบทุกหมู่ทำให้การประชาสัมพันธ์ทั่วถึง การใช้บริการข้อมูล การเกษตรกับศูนย์ฯ เช่น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ด้านการเกษตรที่ทางศูนย์ฯ จัดขึ้น

2.3 การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

เขาสามลิบ พบว่า มีการดำเนินงานด้านการบริหารศูนย์ฯ โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มาจากอาสาสมัครเกษตรของแต่ละหมู่บ้าน มีการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการบริหาร และนำข่าวสารไปประชาสัมพันธ์ มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของศูนย์ฯ การชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์ฯ และการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการต่างๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร แสนมณี (2555 : 107) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรดิตถ์ ด้านการจัดทำแผนการเกษตรระดับตำบล โดยการจัดเวทีชุมชนเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และผลักดันให้แผนพัฒนาได้รับการอนุมัติจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการพยากรณ์และการเตือนภัย ทางศูนย์ฯ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ รายงานการปลูกพืชของแต่ละหมู่บ้านผ่านเลขศูนย์ฯ และนำเข้าระบบการรายงานการปลูกพืชรายตำบลของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ให้ทางสำนักงานเกษตรอำเภอรายงานทุกเดือน การรายงานการระบาดของศัตรูพืช เป็นหน้าที่ของกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหาร รับผิดชอบด้วย รายงานการระบาดของศัตรูพืช ให้ทางเลขานุการศูนย์ฯ ทราบและนำไปรายงานในระบบ การรายงานการระบาดของศัตรูพืช ของกรมส่งเสริมการเกษตร

2.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบลเขาสามลิบ พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากมีการจัดเวทีชุมชน เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการและให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ นำเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเข้าแผนพัฒนาโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และมีการประชาสัมพันธ์แผนและโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีถัดไป และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5 การบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขา

สามลิบ พบว่า มีการบริการครบทุกด้าน ได้แก่ 1) การบริการ ณ ที่ทำการศูนย์ฯ รับผิดชอบ. เขาสามลิบมีผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ฯ 2 คน ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่ 101/2555 ผู้ช่วยเลขานุการ

ศูนย์ฯ มีตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผน และนักวิชาการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามลึงทำหน้าที่ให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์ฯ 2) การบริการที่จุดสาธิตการเกษตร ตามตารางจุดสาธิตของ ศบกต. เขาสามลึง ที่มีอยู่ 13 จุด จากรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเขาสามลึง ซึ่งจุดสาธิตมีครบทุกด้าน (พืช ปศุสัตว์ และประมง) เพียงพอต่อการเรียนรู้ของเกษตรกรในชุมชน 3) การบริการคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร

2.6 ความพึงพอใจต่อการบริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบลเขาสามลึง พบว่าพบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจมาก ด้านการบริการ ณ ที่ทำการศูนย์ฯ ในประเด็น มีเจ้าหน้าที่ให้บริการตามวัน เวลา ที่กำหนด การบริการจุดสาธิตคลินิกเคลื่อนที่ทางการเกษตร พบว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลางได้แก่ มีการจัดนิทรรศการให้ความรู้แก่เกษตรกร และมีการบริการฝึกอบรมงานในและนอกสถานที่ ทั้งนี้ ศบกต. เขาสามลึง จัดนิทรรศการด้านการเกษตรผ่านจุดสาธิตสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาร์ชนา พิสูตร (2555:55) ศึกษาการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบมข จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยใช้จุดสาธิตเป็นสถานที่ในการศึกษาดูงานให้เกษตรกรมากกว่าการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด

2.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบลเขาสามลึง พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในประเด็น การขาดการตรวจดินก่อนการปลูกพืช ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะว่าศูนย์ฯ ควรมีบริการตรวจดินที่ทำการศูนย์ฯ หรือจุดสาธิต เพราะการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นการลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี ในการตรวจวิเคราะห์ดินแต่ละครั้งเกษตรกรจะต้องใช้เวลานานเนื่องจากการเดินทางไปสถานี่พัฒนาที่ดินจังหวัดซึ่งมีระยะทางไกล

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ได้จำแนกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) ศบกต. เขาสามลึงควรพัฒนาระบบการบริการให้ดียิ่งขึ้นเพราะมีเจ้าหน้าที่ให้บริการตามวัน เวลาที่กำหนด

2) การนำปัญหาและข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา และโครงการต่างๆ ด้านการเกษตรของตำบลเขาสามลึบ

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องประชาสัมพันธ์การบริการของศูนย์ฯ ให้ เกษตรกรทราบเพราะเกษตรกรรับข่าวสารการเกษตรผ่านสื่อบุคคล

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ประสานสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเพื่อให้ความรู้เรื่องดินและปุ๋ย และการ บริการการตรวจดินก่อนการปลูกพืช การผสมปุ๋ยเคมีใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต
- 2) ประสานงานศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวให้ความรู้เรื่องการเก็บพันธุ์ ใช้เอง การให้ ความรู้กับเกษตรกรเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 3) ประสานงานสถานีวิจัยพืชไร่ ให้ความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์ไว้ใช้ในฤดูกาลถัดไป
- 4) ประสานงานกับพาณิชย์จังหวัดการประชาสัมพันธ์ราคาพืชผลทาง การเกษตร ผ่านเลขานุการศูนย์ฯ ในการประชุมประจำเดือน
- 5) ประสานงานกับกลุ่มอารักขาพืชของจังหวัดให้ความรู้เรื่องโรคและแมลง ศัตรูพืช การป้องกันและการกำจัด การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ความคาดหวังต่อบทบาทหน้าที่และการให้บริการของศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพื่อรองรับ AEC

3.2.2 บทบาทจุดสาธิตการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบลที่มีต่อเกษตรกรในอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว